

Wymagania na poszczególne oceny

1. Podział wymagań

Wymagania programowe zostały podzielone na podstawowe (odpowiadające wymaganiom koniecznym i podstawowym) oraz ponadpodstawowe (wymagania rozszerzające i dopełniające).

Zgodnie z powyższymi kryteriami:

- wymagania podstawowe obejmują wiadomości i umiejętności łatwe lub bardzo łatwe, bezpośrednio przydatne w życiu, niezbędne do kontynuowania edukacji, naukowo pewne, doniosłe, sprawdzone i wdrożone, mające walor interdyscyplinarności;
- wymagania ponadpodstawowe to wiadomości i umiejętności trudne i bardzo trudne do opanowania, złożone, unikatowe; teoretyczne, związane z materią danej dyscypliny naukowej, poszerzające wiedzę o przedmiocie;

2. Wymagania ogólne w przełożeniu na stopnie szkolne:

- **niedostateczny (1)** dostaje uczeń, który nie spełnia wymagań podstawowych w stopniu stanowiącym minimalny próg zaliczenia,
- **dopuszczający (2)** za niepełne spełnienie wymagań podstawowych (np. w sprawdzianach – obniżone o ok. 10% punktów w stosunku do progu zaliczenia na stopień dostateczny);
- **dostateczny (3)** przy pełnym spełnieniu wymagań podstawowych.

Wymagania ponadpodstawowe odpowiadają ocenom dobry, bardzo dobry i celujący, przy czym uczeń otrzymuje:

- **dobry (4)** za niepełne spełnienie wymagań ponadpodstawowych (lub spełnienie ich na nieco obniżonym poziomie);
- **bardzo dobry (5)** przy większościowym spełnieniu wymagań ponadpodstawowych;
- **celujący (6)** otrzymuje uczeń spełniający wszystkie wymagania podstawowe i ponadpodstawowe. O progu zaliczenia na poszczególne poziomy wymagań i o zakresie ich obniżenia (pozwalającym stwierdzić, że uczeń dane wymagania spełnia, choć w stopniu niepełnym) każdorazowo decyduje nauczyciel, uwzględniając potrzeby i możliwości uczniów, a także zakres pracy, stosowane narzędzie sprawdzania osiągnięć, czas pracy uczniów, trudność zadania itp.

3. Wymagania ogólne w zakresie czytania (analizy i interpretacji) tekstów literackich i innych dzieł sztuki

P (poziom podstawowy)

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem (tzn. rozumie znaczenia słów, związków frazeologicznych, zdań, fragmentów – na poziomie dosłownym i przenośnym, symbolicznym lub parabolicznym);
- rozpoznaje treści dosłowne i ukryte dzieła;
- czyta głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją;
- swoimi słowami opowiada (streszcza, parafrazuje) czytany utwór;
- określa tematykę, wątki i motywy; wskazuje główne wydarzenia i bohaterów;
- formułuje hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je na podstawie analizy;
- określa podmiot liryczny i adresata utworu lirycznego;
- wyjaśnia tytuł utworu;

- określa styl i nastrój wiersza;
- rozpoznaje gatunek literacki i kompozycję utworu;
- wskazuje występujące w omawianych utworach środki stylistyczne (porównania, powtórzenia, metafory, antytezy itp.) i próbuje określać ich funkcję;
- wskazuje w wierszach stylizację i określa jej funkcję;
- wykorzystuje konteksty do interpretacji utworu:
- znajduje informacje o autorze i okolicznościach napisania wiersza;
- wskazuje przybliżony czas powstania dzieła;
- dostrzega powiązania utworów z historią Polski i Europy;
- wskazuje różnice między prawdą historyczną i fikcją literacką;
- w czytanych utworach odnajduje echa poglądów filozoficznych;
- dostrzega obecność toposów antycznych i biblijnych oraz inne nawiązania kulturowe; określa ich sensy i symbolikę; rozpoznaje aluzje, znaki i symbole kulturowe;
- dostrzega w utworze najważniejsze wartości charakterystyczne dla epoki, w której powstał;
- w czytanych utworze dostrzega pastisz, parodię, karykaturę;
- czyta utwory literackie i teksty publicystyczne ze zrozumieniem ich przesłania;
- nazywa wartości i postawy obecne w utworze;
- inspirowany czytаныmi utworami stawia pytania dotyczące ludzkiej egzystencji, problemów filozoficznych itp.;
- dostrzega sensy najistotniejsze w utworze, skupia się na nich;
- rozpoznaje podstawową funkcję dzieła (np. dydaktyczno-moralizatorską);

PP (Poziom ponadpodstawowy)

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- podejmuje samodzielną interpretację wiersza na podstawie jego analizy;
- rozpoznaje znaki tradycji (judaistycznej, antycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej itp.);
- interpretuje wiersz, sytuując go w różnych kontekstach (np. historycznym, kulturowym, literackim);
- poszukuje samodzielnej odpowiedzi na pytanie, dlaczego twórcy różnych epok sięgają do postaci i motywów biblijnych;
- dostrzega wartości stylistyczne środków językowych (zwłaszcza słownikowych, słowotwórczych i frazeologicznych) występujących w wierszu;
- określa funkcję występujących w dziele tematów, toposów, motywów;
- przedstawia uniwersalny sens motywów biblijnych i mitologicznych wykorzystywanych przez poetów współczesnych;
- na podstawie czytanych utworów określa funkcję toposów antycznych i biblijnych w kulturze współczesnej;
- dostrzega dialogowość kultury;
- interpretuje dzieła sztuki reprezentujące różne style i konwencje (np. malarstwo romańskie, katedrę gotycką);
- rozpoznaje podstawowe wyróżniki kodu innych niż literackie dziedzin sztuki w zakresie niezbędnym do odbioru dzieł (np. plastycznych, teatralnych, filmowych).

4. Wymagania ogólne w zakresie czytania tekstu nieliterackiego, tzn. popularnonaukowego, publicystycznego, naukowego (np. filozoficznego lub teoretycznoliterackiego)

- P**
Uczeń:
- czyta tekst ze zrozumieniem, tzn. rozumie znaczenia słów, zdań, akapitów, całości;
 - wyodrębnia tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu);

- wskazuje wykorzystane (przywołane) w tekście argumenty;
- rozpoznaje zasadę kompozycyjną tekstu;
- określa nadawcę i adresata tekstu;
- określa główną funkcję tekstu;
- rozpoznaje charakterystyczne cechy języka i stylu tekstu;
- nazywa najważniejsze środki językowe występujące w tekście i określa ich funkcję;
- określa cechy gatunkowe tekstu (np. eseju, recenzji, reportażu);
- znajduje w tekście potrzebne informacje, odtwarza je i przetwarza (porządkuje, wykorzystuje do rozwiązania problemu, wskazuje przyczyny i skutki);
- odróżnia występujące w tekście informacje od opinii.

PP

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- rozpoznaje zasadę kompozycyjną tekstu i określa jej funkcję;
- określa różne funkcje tekstu;
- określa, jaki jest związek języka i stylu tekstu z jego funkcją.

5. Wymagania ogólne w zakresie tworzenia wypowiedzi pisemnych.

P

Uczeń:

- pisze dłuższy tekst, przestrzegając podstawowych zasad organizacji poznanych form wypowiedzi, a zwłaszcza: rozprawki, recenzji, referatu, interpretacji utworu literackiego lub jego fragmentu, sprawozdania;
- wprowadza w sposób celowy do swoich wypowiedzi podstawowe cechy tekstu popularnonaukowego lub publicystycznego;
- redaguje noty biograficzne wskazanych postaci (np. filozofów greckich, twórców renesansowych, współczesnych pisarzy i poetów);
- samodzielnie sporządza przejrzyste notatki z lekcji i pracy własnej;
- dostosowuje formę do tematu wypowiedzi;
- opracowuje redakcyjnie tekst (wprowadza celową kolejność podawania informacji, dokonuje adiustacji tekstu, segmentuje go, wprowadza tytuły i śródtytuły, stosuje wyróżnienia graficzne);
- doskonali język, styl, kompozycję;
- poprawia błędy językowe i stylistyczne;
- zachowuje procedurę pisania pracy na temat literatury i kultury: gromadzi i selekcjonuje materiał,
- stosuje podstawowe terminy z historii literatury, poetyki, teorii literatury i nauki o języku (a także niektóre najważniejsze terminy z zakresu sztuk pięknych);
- świadomie (celowo) streszcza, parafrazuje, cytuje, komentuje teksty, odróżniając te czynności od siebie;
- przekształca tekst pisany: skraca lub rozwija;
- formułuje i uzasadnia opinie;
- przedstawia (komentuje) własne przeżycia wynikające z kontaktów z literaturą i sztuką;
- pisze z dbałością o estetykę wypowiedzi;
- pisze przejrzystą, komunikatywną pracę na temat zagadnień związanych z kulturą antyku i Biblią, literaturą i kulturą średniowiecza, renesansu, baroku i oświecenia;

- wykazuje się podstawową wiedzą o omawianych utworach, tekstach, gatunkach literackich, zjawiskach kulturowych etc.

PP

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- redaguje własną wypowiedź zgodnie z cechami gatunku i zamierzoną funkcją tekstu;
- pisze pracę na wskazany temat, poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zamyśle kompozycyjnym;
- pisze pracę na temat poznanych utworów literackich, uwzględniając konteksty kulturowe i filozoficzne oraz powiązania literackie;
- podejmuje próbę napisania eseju,
- określa, jakie są podstawowe cechy językowe i formalne eseju i tekstu naukowego;
- pisze własną, poprawnie zredagowaną recenzję ostatnio przeczytanej książki, obejrzanego filmu.

6. Wymagania ogólne w zakresie tworzenia wypowiedzi ustnych

P

Uczeń:

- buduje kilkuzdaniową wypowiedź na wskazany temat – utrzymaną we właściwym stylu;
- tworzy wypowiedź stosowną i skuteczną: posługuje się polszczyzną literacką, używa językowych form grzecznościowych, unika agresywności i brutalizacji wypowiedzi;
- zachowuje się właściwie pod względem językowym w różnych sytuacjach; wybiera środki językowe (przede wszystkim leksykalne i frazeologiczne) stosowne w danej sytuacji;
- uczestniczy w dialogu, dyskusji, debacie klasowej, broniąc swojego stanowiska;
- poprawnie buduje argumenty;
- dostrzega argumenty nieuczciwe i ich unika;
- publicznie zabiera głos, właściwie komponując wystąpienie i *stosując podstawowe zasady retoryczne;
- wypowiada swoje oceny i opinie np. na temat etycznej strony wyborów, przed jakimi stoją bohaterowie utworu, lub wartości i atrakcyjności czytanych dzieł;
- formułuje własne sądy i opinie, uzasadnia je;
- przedstawia własne refleksje i wnioski powstałe pod wpływem lektury poznanych utworów.

PP

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- ujmuje swoje sądy i przemyślenia w formę dłuższej, uporządkowanej wypowiedzi;
- uczestniczy w klasowym konkursie pięknego opowiadania;
- przedstawia zasady kultury dyskusji i je stosuje;
- wypowiada się na temat literatury i sztuki poznawanych epok w sposób komunikatywny, jasny, w miarę płynny, *używając niektórych terminów i pojęć specjalistycznych;
- wygłasza krótkie referaty, wykorzystując wiadomości z gimnazjum oraz nowe – z podręcznika i innych źródeł.

7. Wymagania ogólne w zakresie samokształcenia.

P

Uczeń:

- korzysta z podstawowych źródeł informacji: słowników (np. ortograficznego, poprawnej polszczyzny, języka polskiego, terminów literackich), różnych encyklopedii;

- korzysta z Internetu i innych elektronicznych źródeł informacji;
- znajduje w Internecie strony z potrzebnymi informacjami;
- sporządza poprawny opis bibliograficzny;
- czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury naukowej;
- czyta teksty, by znaleźć potrzebne informacje;
- znajduje, porządkuje i przetwarza wiadomości znalezione w czytanych mitach;
- notuje, sporządza plan odtwórczy, konspekt wypowiedzi własnej;
- korzysta z encyklopedii i tekstów źródłowych, pogłębiając wiedzę dotyczącą wskazanego zagadnienia;
- integruje wiedzę z różnych obszarów polonistyki szkolnej (z zakresu historii literatury, teorii literatury, językoznawstwa i nauki o kulturze).

PP

Jak na poziomie podstawowym, a ponadto uczeń:

- tworzy zestawy bibliograficzne na określony temat;
- sporządza przypisy;
- tworzy bazy danych.